

dependenței apare un doar ca înecumarea luptei, ci și ca punct de pornire al unei lungi și complicate bătălii pentru dăltuirea unui nou mod de a exista și de a gândi. Începutul este greu ; sînt de depășit contradicții interne, orgolii, tentația de a imita formule străine ori vetuste. Simțim în atitudinea autorului față de eroii săi, față de zbateră lor, un tulburător amestec de dragoste și asprime, de necrutare și caldă înțelegere, o ascuțită exigență, semn al respectului, al celui mai adine, mai nuanțat interes.

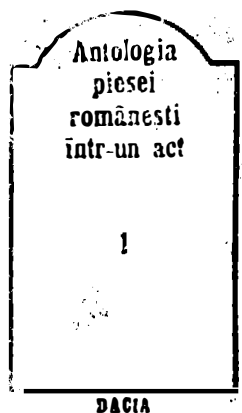
Montarea radiofonică realizată de Cristian Munteanu (după o adaptare semnată de Nadia Pandrea) urmează cu intuiție artistică și cu pricepere profesională construcția piesei, în multiplele ei ramificații ; mai puțin, însă, în structurile profunde ale investigației. Se obține o aglomerare de fapte, de gânduri și sentimente, desfășurate în ritm egal, cu reliefuri de tensiune dramatică insuficient con-

turate. La această impresie contribuie și excesul de ilustrație muzicală. Recunoaștem aici încercarea de a răspunde efortului, definiției pentru opera lui Aimé Césaire, de a se întoarce la sursele cele mai autentice ale artei negre ; dar efectul obținut de către montarea radiofonică ține, din acest punct de vedere, doar de pitoresc. Din distribuția, destul de numeroasă, se cuvine remarcată interpretarea lui Mircea Albulescu, care tîlmăcește cu forță interioară, cu bogăție și suflă pe mijloacele de expresie drumul sinuos și contradictoriu al regelui Cristophe.

Prezentarea *Tragediei regelui Cristophe* semnată de Valentin Silvestru realizează mai mult decît necesara informare asupra autorului și a piesei, înarmează pe ascultător cu datele, dar și cu criteriile indispensabile unei exacte și nuanțate receptări.

Cristina Dumitrescu

CARTEA DE TEATRU

VALENTIN SILVESTRU :

„Antologia piesei
românești într-un act”
(vol. I)

nificativă, în acest sens, este nota asupra ediției, unde Valentin Silvestru arată limpede că selecția sa s-a făcut nu numai urmîndu-se criteriul istoric, nu numai pentru a se înfățișa evoluția unei forme dramaturgice, ci și ținîndu-se seama de posibilitățile de valorificare în contemporaneitate a unui — se vede acum — important fond de literatură dramatică, a căruia existență este revelată de această antologie, care, precizează autorul ei, „are să cuprindă cele mai reprezentative piese într-un act din întreaga literatură română destinată scenei, bineînțeles”. Așadar, atenția antologatorului a fost îndreptată în mod caracteristic spre o valorificare actuală și din perspectiva actualității. Selecția, foarte riguroasă, este făcută de un cunoscător în profunzime al istoriei dramaturgiei românești ; poate, totuși, una dintre satirele dramatizate ale lui Iordache Goleșcu ar fi meritat să figureze în această antologie, care este un veritabil act de cultură.

Cu atît mai mult cu cît, ținîndu-se seama atît de selecția lui Valentin Silvestru cît și de realitatea dramaturgiei românești din secolul trecut, se poate afirma că vocația dominantă a autorilor de texte dramatice din perioada modernă a literaturii noastre este aceea satirică. Începuturile dramaturgiei originale coincid cu intrarea literaturii noastre în perioada ei „modernă”, proces aflat în legătură directă cu modernizarea structurilor vieții sociale românești. Majoritatea textelor reținute de Valentin Silvestru aparțin genului comic ; și la fel de puțin întîmplător este că volumul începe cu o „farsă” de Costache Caragiale și se încheie cu „farsa” celebră a lui Ion Luca Caragiale, *Conu Leonida față cu reacțiunea*. Nu se poate și în ce măsură

Comentator avizat, și de mulți ani, al spectacolelor noastre de teatru, autor al unor importante studii și esenri despre dramaturgia națională și străină, Valentin Silvestru este, totodată, și unul dintre animatorii vieții teatrale românești.

Noua lui lucrare — o antologie a piesei românești într-un act, concepută în mai multe volume, primul fiind consacrat secolului al XIX-lea (editura Dacia, 1979) — este în totul reprezentativă pentru o activitate susținută și pe multe planuri : fiindcă aparține, deopotrivă, teatrologului și animatorului. Antologia este rezultatul unei cercetări temeinice, aprofundate, întreprinse cu devotament și aplicație, dar și, în același timp, o expresie a pasiunii de animator. Nu se încercă doar efectuarea unui studiu istoric ilustrat prin texte, ci se are în vedere și încurajarea unui fenomen contemporan. Sem-

autorul antologiei a voit să den un caracter simbolic acestei distribuții: însă ea este cu totul reprezentativă pentru modul cum a evoluat serisul dramatic românesc în veacul trecut. Nu numai sub aspectul formelor, al modalităților, al procedurilor dramaturgice — stângace, greoaie, naive, la primul și la celălalt (Kogălniceanu, Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri, Slavici, Iosif Vulcan, Ollănescu-Ascanio), rafinate, sigure, având maturitatea epodoperei, în *Conu Leonida*... Foarte interesantă este și modificarea de substanță: temele care îi preocupă pe primii noștri autori dramatici sînt, iată, cele ale experienței imediate, fie aceasta artistică, socială, sentimentală. Majoritatea pieselor au ca obiect relațiile conjugale, „viața căsătorească”, după formularea unui personaj; iar la Costache Caragiale se încearcă transfigurarea vieții duse de artiștii înșiși. Nici Eminescu, în *Emmă*, nu se abate de la această schemă, pe care o depășește, însă, prin lirism și prin fulgurația unor motive ale poeziei sale, transferate într-o materie, totuși, rebarbativă (marele poet notase, dealtfel, pe manuscris că piesa este „necompletă” și că „firul con-

ducător” lipsește: de asemenea, că și „caracterele” sînt „încă rîu marcate”). Un dramaturg surprinzător, avînd un evident „program”, este Hasdeu, care se încumetă să scrie o... tragedie istorică, în notele adresate, probabil, unor cititori mai puțin avizați sau, poate, neîncrezători în posibilitățile încercării de a se scrie și la noi teatru, făcînd trimiteri la Shakespeare, la Plaut, la Goethe, la Molière ș.a.m.d., pentru a-și justifica o replică, o scenă, un gest.

Antologia lui Valentin Silvestru poate fi citită, astfel, ca o captivantă biografie a literaturii noastre dramatice, împrejurarea că aici sînt cuprinse numai piese într-un act avînd un efect asupra înseși acestei forme de exprimare teatrală: fiindcă deprinderea mai recentă de a se acorda acestui „gen” un statut special și oarecum periferic este viguros contrazisă de tradiția literaturii dramatice de la noi ca și de aiurea. Importantă apariție, sub aspect cultural și literar, această antologie vizează, în subtext, și realizarea unei modificări de înțelegere a piesei într-un act.

Mircea Iorgulescu

MIRA IOSIF:

„Teatrul nostru
cel de toate serile”

Îndrăznesc să afirm că în puține țări ale lumii cronică (bună) de teatru este, în același timp și într-o măsură atât de marcată ca la noi: și publicistică și estetică; și informație, dar și exegeză; și analiză și sinteză; și talent descriptiv și vocație comparativă; și rigoare științifică și poezie; și estetică și sociologie.

Mira Iosif este unul dintre reprezentanții, nu prea numeroși, ai acestui gen, superior și dificil, de critică.

„Teatrul nostru cel de toate serile” se numește, inspirat, culegera de cronici pe care, azi, Mira Iosif ne-o pune la dispoziție. (Și cartea cuprinde multe titluri de același calibru, atestînd vocația gazetărească a autoarei!). Prin aceasta, Mira Iosif a vrut să ne atragă atenția că ne aflăm

în fața unei culegeri de articole în care, mai mult decît înclinațiile personale, a funcționat necesitatea de a urmări fenomenul teatral curent, în configurația lui caleidoscopică, în succesiunile lui capricioase, în contrastele lui de problematică și stilistice, și, mai ales, în lipsa lui de omogenitate valorică.

Obligația aceasta e îndeplinită de Mira Iosif cu grație, adică, cu ușurință și eleganță, izvorîte, evident, dintr-o reală disponibilitate și dintr-o dragoste sinceră pentru dramă și pentru arta scenică — înțelese cu generoase modalități de căutare și de autexprimare. Dar, iată că activitatea criticului scapă de sub mocanica obligației și devine actul de libertate al extragerii din „teatrul nostru cel de toate serile” a unui „panem nostrum cotidianum”. Spre meritul teatrului românesc și al ei, deopotrivă (căci poți fi cronicar de succes, dar nu de valoare, într-o țară cu teatru, film slab etc.), Mira Iosif știe să sesizeze, din cîmpul necesității (materia primă a spectacolelor comentate), valorile cu adevărat apte să germineze în conștiințe; să extragă, din uriașa recoltă a producțiilor teatrale (deceniul 1967—1977, cel fixat de volum), o substanțială hrană spirituală. Văguroasă demonstrație a fenomenelor de continuitate și a permanențelor conținute și argumentate de teatrul românesc, a valorilor „aere perennius”, potențate în sufețele oamenilor de către arta cea mai efemeră dintre toate.

Fiecare cronică e rodul unei aplicate și tenace operații de filtrare, urmată de una de sinteză. Scrise cu rigoare (o rigoare pe